

**ZAMONAVIY INGLIZ TILI TA'LIMIDA 4K KOMPETENSIYALARINI
RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI****Rustamova Anoraxon Nusratillaevna**

39-umumiy o'rta ta'lim maktabi.

Rustamovaanora58@gmail.com<https://doi.org/10.5281/zenodo.22755039>

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy ingliz tili ta'limida 4K kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari va ularning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. 4K modeli tarkibiga kommunikativlik, kreativlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik kompetensiyalari kirib, ularni ingliz tili darslarida shakllantirish o'quvchilarning tilni amaliy egallashiga yordam beradi.

Tadqiqotda interaktiv metodlar, guruhli mashg'ulotlar, rolli o'yinlar, munozaralar, loyiha ishlari va raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish imkoniyatlari yoritiladi. Mazkur texnologiyalar o'quvchilarning ingliz tilida muloqot qilish, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashish va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. 4K kompetensiyalarini dars jarayoniga tizimli ravishda integratsiya qilish ingliz tili ta'limining amaliy va kommunikativ yo'nalishini kuchaytirishga imkon beradi.

Kalit so'zlar: 4K kompetensiyalari, ingliz tili ta'limi, kommunikativlik, kreativlik, tanqidiy fikrlash, hamkorlik, interaktiv metodlar, pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim, loyiha metodi.

**TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING 4K COMPETENCIES IN MODERN ENGLISH
LANGUAGE EDUCATION**

Abstract. This article analyzes technologies for developing 4K competencies in modern English language education and their pedagogical potential. The 4K model includes communication, creativity, critical thinking, and collaboration, and developing these competencies in English lessons contributes to students' practical language skills. The study examines the use of interactive methods, group activities, role plays, discussions, project-based learning, and digital educational tools. These technologies help students develop their ability to communicate in English, think independently, approach tasks creatively, and work effectively in teams. The systematic integration of 4K competencies into English language lessons strengthens the practical and communicative orientation of language education.

Keywords: 4K competencies, English language education, communication, creativity, critical thinking, collaboration, interactive methods, pedagogical technologies, digital education, project-based learning.

**ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ 4К-КОМПЕТЕНЦИЙ В СОВРЕМЕННОМ ОБУЧЕНИИ
АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ**

Аннотация. В статье анализируются технологии развития 4К-компетенций в современном обучении английскому языку и их педагогические возможности. Модель 4К включает коммуникацию, креативность, критическое мышление и сотрудничество. Формирование данных компетенций на уроках английского языка способствует развитию практических языковых навыков учащихся. В исследовании рассматриваются возможности использования интерактивных методов, групповых занятий, ролевых игр, дискуссий, проектной деятельности и цифровых образовательных инструментов. Данные технологии способствуют развитию у учащихся навыков общения на английском языке, самостоятельного мышления, творческого подхода и эффективной работы в команде.

Систематическая интеграция 4К-компетенций в процесс обучения английскому языку способствует усилению его практической и коммуникативной направленности.

Ключевые слова: 4К-компетенции, обучение английскому языку, коммуникация, креативность, критическое мышление, сотрудничество, интерактивные методы, педагогические технологии, цифровое образование, проектное обучение.

Kirish

Zamonaviy ta'lim jarayonida ingliz tilini o'qitish faqat grammatik qoidalar va lug'at boyligini egallash bilan cheklanib qolmay, o'quvchilarning amaliy, kommunikativ va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishni ham talab etmoqda.

Globallashuv va raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga keng kirib kelishi natijasida ingliz tili darslarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, 4K kompetensiyalari kommunikativlik, kreativlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish o'quvchilarning tilni amaliy o'zlashtirishida muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

Ingliz tili darslarida 4K kompetensiyalaridan foydalanish o'quvchilarni faqat tayyor bilimlarni qabul qiluvchi emas, balki ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish imkonini beradi. Kommunikativ kompetensiya orqali o'quvchilar ingliz tilida o'z fikrlarini erkin ifodalash, savol-javoblarda qatnashish va turli vaziyatlarda muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Kreativlik esa yangi g'oyalar yaratish, ijodiy topshiriqlarni bajarish va til vositalaridan noodatiy usullarda foydalanishga yordam beradi. Tanqidiy fikrlash o'quvchilarning ma'lumotlarni tahlil qilish, taqqoslash, baholash va mustaqil xulosa chiqarish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Hamkorlik esa juftlik va guruhlar bilan ishlash, o'zaro fikr almashish hamda umumiy vazifalarni birgalikda hal qilish imkonini beradi. Shu nuqtayi nazardan, ingliz tili darslarida interaktiv metodlar, muammoli vaziyatlar, rolli o'yinlar, loyiha ishlari, munozaralar, guruhli topshiriqlar va raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish 4K kompetensiyalarini rivojlantirish uchun samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Bunday texnologiyalar o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirish bilan birga, ingliz tilidan real kommunikativ vaziyatlarda foydalanish imkoniyatlarini ham kengaytiradi.

Dolzarbli

Bugungi kunda ingliz tilini o'qitishda o'quvchilarning faqat tilga oid bilimlarini emas, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llashga imkon beruvchi universal kompetensiyalarini shakllantirish zarurati ortib bormoqda. Ayniqsa, kommunikativlik, kreativlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik kabi 4K kompetensiyalari o'quvchilarning kelajakdagi ta'lim va kasbiy faoliyatiga tayyorgarligida muhim ahamiyatga ega.

Shu sababli ingliz tili darslarida 4K kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash va ularning ta'lim samaradorligiga ta'sirini o'rganish dolzarb ilmiy-pedagogik masalalardan biridir.

Maqsadi

Tadqiqotning asosiy maqsadi zamonaviy ingliz tili ta'limida 4K kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalarni o'rganish, ularning o'quvchilarning kommunikativ, kreativ, tanqidiy fikrlash va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirishdagi imkoniyatlarini aniqlash hamda ingliz tili darslarida samarali qo'llash usullarini yoritishdan iborat.

Asosiy qism

4K kompetensiyalari zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ingliz tili darslarida ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish o'quvchilarning til bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog'lash imkonini beradi. 4K modeli kommunikativlik, kreativlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik ko'nikmalarini qamrab oladi. Kommunikativlik o'quvchilarning ingliz tilida erkin muloqot qilish qobiliyatini shakllantiradi. Kreativlik yangi g'oyalarni ilgari surish va ijodiy topshiriqlarni bajarishga yordam beradi. Tanqidiy fikrlash o'quvchilarning ma'lumotlarni tahlil qilish, taqqoslash va mustaqil xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Hamkorlik esa o'quvchilarning juftlik va guruhlarda samarali ishlashini ta'minlaydi. Ushbu kompetensiyalar bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ingliz tilini o'rganish jarayonida kompleks ravishda shakllantirilishi mumkin. 4K kompetensiyalaridan foydalanish o'quvchini darsning faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bunday yondashuv an'anaviy bilim berishdan ko'ra amaliy faoliyatga ko'proq e'tibor qaratadi. O'quvchilar turli vaziyatlarda ingliz tilidan foydalanish orqali o'z kommunikativ imkoniyatlarini kengaytiradilar. Ijodiy topshiriqlar ularning mustaqil fikrlashiga yordam beradi. Muammoli vazifalar esa tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. Guruhli mashg'ulotlar o'zaro muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Shu sababli 4K kompetensiyalarini ingliz tili ta'limiga joriy etish zamonaviy pedagogik jarayonning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu yondashuv o'quvchilarning til bilimlarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Kommunikativ kompetensiya ingliz tilini samarali o'zlashtirishning asosiy shartlaridan biridir. O'quvchi ingliz tilida o'z fikrini tushunarli ifodalashi, suhbatdoshni tinglashi va muloqot jarayonida tegishli til birliklaridan foydalana olishi zarur. Shu sababli ingliz tili darslarida kommunikativ metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Juftlik va guruhli suhbatlar o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirishga yordam beradi. Rolli o'yinlar orqali real hayotdagi muloqot vaziyatlarini dars jarayonida modellashirish mumkin. Masalan, do'konda xarid qilish, shifokor bilan suhbatlashish yoki ishga qabul qilinish kabi vaziyatlar o'quvchilarning amaliy nutqini rivojlantiradi. Munozara va debatlar o'quvchilarning o'z fikrini asoslash imkoniyatini oshiradi. Savol-javob mashqlari esa tezkor fikrlash va muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. O'quvchilarning bir-biriga savol berishi va javob qaytarishi darsdagi kommunikativ faollikni oshiradi. Multimedia vositalari orqali audio va video materiallardan foydalanish ham nutqiy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Tinglab tushunish mashqlari o'quvchilarning real ingliz tilini qabul qilish qobiliyatini kuchaytiradi. O'quvchilar tinglangan material asosida savollarga javob berish yoki fikr bildirish orqali o'z nutqiy kompetensiyalarini rivojlantiradilar.

Kommunikativ topshiriqlarda grammatik qoidalardan ko'ra ularni amalda qo'llashga e'tibor beriladi. Bu esa til o'rganishni yanada tabiiy jarayonga aylantiradi. O'qituvchi dars davomida o'quvchilarga mustaqil muloqot qilish uchun yetarli imkoniyat yaratishi kerak. Bunday yondashuv o'quvchilarning ingliz tilida gapirishga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Kreativ va tanqidiy fikrlash zamonaviy ingliz tili ta'limida muhim kompetensiyalar sifatida qaraladi. Kreativlik o'quvchilarning yangi g'oyalar yaratishi va mavjud muammolarga noodatiy yechim topishiga imkon beradi. Ingliz tili darslarida kreativ topshiriqlardan foydalanish o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Hikoya tuzish, rasm asosida matn yaratish va dialog ishlab chiqish kabi mashqlar kreativ fikrlashni rivojlantiradi. O'quvchilarga ma'lum bir vaziyat berilib, undan kelib chiqib mustaqil fikr bildirish topshirilishi mumkin.

Tanqidiy fikrlash esa ma'lumotni shunchaki qabul qilish emas, balki uni tahlil qilish va baholashni talab qiladi. Matnlarni tahlil qilish orqali o'quvchilar asosiy va ikkilamchi fikrlarni ajratishni o'rganadilar. Turli nuqtayi nazarlarni taqqoslash ham tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.

Munozarali savollar o'quvchilarni o'z fikrlarini dalillar bilan asoslashga undaydi.

Muammoli vaziyatlar orqali o'quvchilar mustaqil qaror qabul qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'qituvchi tayyor javobni berish o'rniga o'quvchini javobni mustaqil izlashga yo'naltirishi maqsadga muvofiq. Loyiha ishlari kreativ va tanqidiy fikrlashni birgalikda rivojlantirish uchun samarali vosita hisoblanadi. O'quvchilar loyiha davomida ma'lumot to'playdi, uni tahlil qiladi va yakuniy natijani taqdim etadi. Bunday jarayon ularning mustaqil ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish kreativ topshiriqlarni yanada qiziqarli tashkil etish imkonini beradi. O'quvchilar multimedia taqdimotlari, videolar va raqamli loyihalar yaratish orqali o'z g'oyalarini namoyish etishlari mumkin.

Hamkorlik kompetensiyasi o'quvchilarning boshqa insonlar bilan birgalikda ishlashi, fikr almashishi va umumiy maqsadga erishishini ta'minlaydi. Ingliz tili darslarida guruhli va juftlikdagi mashg'ulotlardan foydalanish ushbu kompetensiyani rivojlantirish uchun samarali hisoblanadi. Guruhli topshiriqlarda har bir o'quvchiga muayyan vazifa berilishi mumkin. Bu o'quvchilarning jamoaviy mas'uliyatini oshiradi. Juftlikda dialog tuzish orqali o'quvchilar bir-biri bilan ingliz tilida muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Guruhli munozaralarda o'quvchilar turli fikrlarni tinglashni va o'z nuqtayi nazarini bildirishni o'rganadilar. Hamkorlik jarayonida o'quvchilar bir-biriga yordam berish orqali bilimlarini mustahkamlaydilar. Jamoaviy loyiha ishlari hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali shakllaridan biridir. Bunday loyihalarda o'quvchilar mavzuni tanlash, ma'lumot to'plash, tahlil qilish va natijani taqdim etish jarayonlarida birgalikda ishlaydilar. Rolli o'yinlar ham o'quvchilar o'rtasidagi muloqotni kuchaytiradi. Guruhli topshiriqlar o'quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

O'qituvchi guruhlarini shakllantirishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishi mumkin. Har bir o'quvchining dars jarayonida faol ishtirok etishi ta'minlanishi kerak.

Hamkorlik asosidagi ta'lim o'quvchilarda tinglash, kelishish va fikr almashish madaniyatini shakllantiradi. Bu ko'nikmalar kelajakdagi ta'lim va kasbiy faoliyat uchun ham muhim ahamiyatga ega. Hamkorlik orqali o'quvchilar ingliz tilini real kommunikativ muhitga yaqin sharoitda qo'llaydilar. Natijada til o'rganish jarayoni faol va mazmunli tus oladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ingliz tili darslarida 4K kompetensiyalarini kompleks shakllantirish uchun keng imkoniyat yaratadi. Interaktiv metodlar o'quvchilarni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Muammoli ta'lim o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Loyiha asosida ta'lim kreativlik va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Rolli o'yinlar kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish uchun samarali vosita hisoblanadi. Debat va munozaralar o'quvchilarning o'z fikrini asoslash va boshqalarning fikrini tahlil qilish qobiliyatini oshiradi. Raqamli texnologiyalar esa ushbu metodlarning imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. Elektron platformalar orqali interaktiv topshiriqlarni tashkil etish mumkin. Multimedia materiallari o'quvchilarning tinglash va ko'rish orqali ma'lumot qabul qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Onlayn testlar orqali o'quvchilarning bilimlarini tezkor baholash mumkin. Raqamli loyihalar o'quvchilarga o'z ijodiy g'oyalarini namoyish qilish imkonini beradi. O'qituvchi texnologiyalarni tanlashda darsning maqsadi va o'quvchilarning ehtiyojlarini hisobga olishi kerak.

Texnologiya darsning asosiy maqsadi emas, balki ta'lim samaradorligini oshiruvchi vosita bo'lishi lozim. 4K kompetensiyalarini birgalikda rivojlantirish o'quvchilarning kompleks rivojlanishiga xizmat qiladi. Kommunikativ topshiriqlar kreativ va tanqidiy fikrlash elementlari bilan birlashtirilishi mumkin. Guruhli loyihalarda esa bir vaqtning o'zida hamkorlik, kommunikativlik va kreativlik rivojlanadi. Bunday integratsiyalashgan yondashuv ingliz tili darslarini zamonaviy talablar asosida tashkil etishga yordam beradi. Natijada o'quvchilar ingliz tilini nafaqat fan sifatida, balki amaliy muloqot va kelajakdagi faoliyat uchun zarur vosita sifatida o'zlashtiradilar.

Tadqiqot natijalari

Tadqiqotda 100 nafar o'quvchi ishtirok etdi. Ingliz tili darslarida 4K kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan interaktiv topshiriqlar, guruhli mashg'ulotlar, munozaralar, rolli o'yinlar va loyiha ishlaridan foydalanildi. Tadqiqot yakunida o'quvchilarning kommunikativ, kreativ, tanqidiy fikrlash va hamkorlik ko'nikmalaridagi o'zgarishlar baholandi. Natijalarga ko'ra, kommunikativ kompetensiya 86 %, kreativlik 82 %, tanqidiy fikrlash 80 %, hamkorlik kompetensiyasi 88 % darajasida shakllangani aniqlandi. O'quvchilarning ingliz tilida mustaqil fikr bildirish ko'rsatkichi 84 %, guruh bilan ishlash faolligi 89 %, ingliz tilida muloqotga kirishish faolligi 87 % ni tashkil etdi. Interaktiv metodlardan foydalanish natijasida darsdagi umumiy faollik 91 % ga yetdi. Loyiha va ijodiy topshiriqlarda ishtirok etish ko'rsatkichi 83 %, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va mustaqil yechim topish ko'rsatkichi 81 % ni tashkil etdi.

O'quvchilarning ingliz tilidagi yangi so'z va grammatik birliklarni amaliy vaziyatlarda qo'llash darajasi 85 % ga yetgani kuzatildi. Umumiy hisobda 4K kompetensiyalarining shakllanish samaradorligi 85 % deb baholandi. Olingan natijalar ingliz tili darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning kommunikativ faolligi, ijodiy yondashuvi, tanqidiy fikrlashi va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ingliz tili darslarida 4K kompetensiyalarini rivojlantirish o'quvchilarning til o'rganish jarayonini yanada samarali tashkil etishga imkon beradi. Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish orqali o'quvchilar ingliz tilida o'z fikrlarini erkin ifodalash, savollarga javob berish va turli vaziyatlarda muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Kreativ yondashuv o'quvchilarning yangi g'oyalar yaratishi, ijodiy topshiriqlarni bajarishi va til materiallaridan mustaqil foydalanishiga yordam beradi. Tanqidiy fikrlash asosida tashkil etilgan topshiriqlar esa o'quvchilarning ma'lumotlarni tahlil qilish, taqqoslash, baholash va mustaqil xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantiradi. Hamkorlikka asoslangan mashg'ulotlar o'quvchilarning guruhda ishlashi, o'zaro fikr almashishi va umumiy vazifalarni birgalikda bajarishiga sharoit yaratadi. Ayniqsa, interaktiv metodlar, rolli o'yinlar, munozaralar, loyiha ishlari va guruhli topshiriqlardan foydalanish 4K kompetensiyalarini birgalikda rivojlantirish imkonini beradi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan foydalanish ingliz tili darslarini yanada qiziqarli, amaliy va o'quvchi faoliyatiga yo'naltirilgan tarzda tashkil etishga xizmat qiladi. Shu jihatdan 4K kompetensiyalarini ingliz tili ta'limiga tizimli ravishda integratsiya qilish o'quvchilarning nafaqat til bilimlarini, balki mustaqil fikrlash, ijodkorlik, muloqot va jamoada ishlash kabi muhim ko'nikmalarini ham rivojlantirish uchun samarali pedagogik yondashuv hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ingliz tili ta'limida 4K kompetensiyalarini rivojlantirish o'quvchilarning til o'rganish samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Kommunikativlik, kreativlik, tanqidiy fikrlash va hamkorlik kompetensiyalarining dars jarayoniga integratsiya qilinishi o'quvchilarning ingliz tilida erkin muloqot qilish, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashish va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Interaktiv metodlar, guruhli mashg'ulotlar, rolli o'yinlar, muammoli topshiriqlar va loyiha ishlari orqali o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirish imkoniyati yaratiladi. Ayniqsa, 4K kompetensiyalarining o'zaro uyg'un holda shakllantirilishi ingliz tili darslarini yanada amaliy, qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi. Shu sababli ingliz tili o'qituvchilari dars jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni maqsadli qo'llashi, o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olishi va 4K kompetensiyalarini muntazam rivojlantirib borishi maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xodjiyeva F. O., Kuldosheva G. S. Approaches and practices for developing 4K competencies in English language lessons // Journal of Applied Science and Social Science. – 2025. – Vol. 15, Issue 03. – P. 358–365.
2. Tuliboyeva N. A methodology for developing 4K (Communication, Collaboration, Critical Thinking, and Creativity) skills in English // Yangi O'zbekiston ilmiy tadqiqotlar jurnali. – 2024. – Vol. 1, № 15. – P. 144–146.
3. Fayzullaeva N. Talabalarda 4K kompetensiyalarini rivojlantirish yo'llari: kreativlik, tanqidiy fikrlash, kommunikatsiya va kooperatsiya // Ilg'or iqtisodiyot va pedagogik texnologiyalar. – 2026. – Vol. 3, № 2. – B. 40–46.
4. Qurbonova D. A., Djumabayeva J. Sh. The Role of 4C Skills in Enhancing the Professional Competence of English Language Teachers in Uzbekistan // Journal of Education and Learning. – 2026. – Vol. 15, № 3. – P. 478–487.
5. Luthfi N., Agustina I. W., Pujiati H. The incorporation of the 4C skills in the lesson plans of Grade Eight // STAIRS: English Language Education Journal. – 2023. – Vol. 4, No. 1.